

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ
ІМЕНІ ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО»

КАТЕДРА ОБЧИСЛЮВАЛЬНОЇ ТЕХНІКИ

Дискретна математика

Лабораторна робота №2

«Бінарні відношення та їх основні властивості, операції над відношеннями»

Виконав:
студент групи ІО-32
Крадожон М. Р.
Номер у списку групи: 16
Перевірив:
Пономаренко А. М.

Лабораторна робота №2

Тема: «Бінарні відношення та їх основні властивості, операції над відношеннями».

Мета: вивчити основні властивості бінарних відношень та оволодіти операціями над бінарними відношеннями.

Загальне завдання:

1. Написати в окремому модулі функцію для формування несуперечливих бінарних відношень.
2. Написати в окремому модулі функції виконання логічних операцій над бінарними відношеннями.
3. Пояснити правило формування несуперечливих відношень відповідно до Вашого варіанту.

Теоретичні основи:

Бінарним (або *двомісним*) відношенням R називають підмножину впорядкованих пар, тобто множину, кожен елемент якої є впорядкованою парою. Якщо R є деяким відношенням, це записують як $x, y \in R$ або xRy .

Один з типів відношень – це множина всіх таких пар x, y , що x є елементом деякої фіксованої множини X , а y – елементом деякої фіксованої множини Y . Таке відношення називають *прямим* або *декартовим добутком*.

Бінарним відношенням R називають підмножину пар $x, y \in X \times Y$ прямого добутку $X \times Y$, тобто $R \subseteq X \times Y$.

Операції над відношеннями:

Оскільки відношення на множині A задають підмножинами $R \subseteq A \times A$, то для них визначні ті ж операції, що й над множинами, а саме:

1. **Об'єднання:** $R_1 \cup R_2 = \{ \langle a, b \rangle \mid \langle a, b \rangle \in R_1 \text{ або } \langle a, b \rangle \in R_2 \}$.
2. **Перетин:** $R_1 \cap R_2 = \{ \langle a, b \rangle \mid \langle a, b \rangle \in R_1 \text{ і } \langle a, b \rangle \in R_2 \}$.
3. **Різниця:** $R_1 \setminus R_2 = \{ \langle a, b \rangle \mid \langle a, b \rangle \in R_1 \text{ і } \langle a, b \rangle \notin R_2 \}$.
4. **Доповнення:** $\overline{R} = U \setminus R$, де $U = A \times A$.

Крім того, необхідно визначити інші операції над бінарними відношеннями.

5. Обернене відношення R^{-1} .

Якщо $\langle a, b \rangle \in R$ – відношення, то відношення R^{-1} називають **оберненим відношенням** до даного відношення R тоді й тільки тоді, коли $R^{-1} = \{ \langle b, a \rangle \mid \langle a, b \rangle \in R \}$.

Індивідуальне завдання

Загальний порядок виконання лабораторної роботи:

Етап 1. Створити програму, яка коректно формує відношення у відповідності з варіантом завдання та виконує операції над цими відношеннями.

Етап 2. Ввести елементи множин А та В . Наприклад: А = {Антоніна, Оксана, Галина, Ольга, Світлана, Петро, Тетяна, Іван, Катерина, Олег}, В = {Борис, Василь, Максим, Ольга, Тетяна, Іван, Аркадій, Артем, Оксана, Петро}.

Етап 3. Задати програмно відношення S і R між елементами множин А і В .

Наприклад, використовуючи варіант: aSb, якщо a сестра b. aRb, якщо a дружина b

Етап 4. Виконати програмно перевірку коректності задавання відношень.

Наприклад:

$S = \{\langle 1,1 \rangle, \langle 2,2 \rangle, \langle 3,3 \rangle, \langle 4,6 \rangle, \langle 5,5 \rangle, \langle 7,7 \rangle, \langle 9,9 \rangle\}$ – елементи відношення коректні,

$R = \{\langle 1,2 \rangle, \langle 2,1 \rangle, \langle 3,8 \rangle, \langle 4,7 \rangle, \langle 5,3 \rangle, \langle 7,6 \rangle, \langle 9,10 \rangle\}$ – елементи відношення коректні.

Приклади некоректних елементів відношень:

$\langle 1,1 \rangle \notin R$ – Антоніна не може бути дружиною Бориса, оскільки вона – його сестра.

$\langle 3,4 \rangle \notin R$ – Ольга – особа жіночої статі, тому не може бути дружиною Галини.

$\langle 6,9 \rangle \notin R$ – Петро – особа чоловічої статі, тому не може бути дружиною Оксани.

$\langle 4,4 \rangle \notin S$ – Ольга не може бути сестрою сама собі, і т. д.

Варіант 19:

19	aSb, якщо a внучка b.	aRb, якщо a дружина b.
----	-----------------------	------------------------

Роздруківка коду:

functions.py

```
def granddaughter(a, b, s):
    relationships = {
        ("Марія", "Володимир"): ("Марія", "Володимир"),
        ("Валерія", "Юрій"): ("Валерія", "Юрій"),
        ("Вікторія", "Юрій"): ("Вікторія", "Юрій"),
        ("Анна", "Іван"): ("Анна", "Іван"),
        ("Анна", "Олег"): ("Анна", "Олег")
    }

    for condition, elements in relationships.items():
        if elements[0] in a and elements[1] in b:
            s.add(condition)

    print(s)

def wife(a, b, r):
```

```
relationships = {
    ("Анастасія", "Юрій"): ("Анастасія", "Юрій"),
    ("Валерія", "Олексій"): ("Валерія", "Олексій"),
    ("Вікторія", "Іван"): ("Вікторія", "Іван")
}
```

```
for condition, elements in relationships.items():
    if elements[0] in a and elements[1] in b:
        r.add(condition)
```

```
print(r)
```

data.py

```
coord_dict1 = {('Валерія', 'Олексій'): (210, 55, 410, 175),
                ('Анастасія', 'Юрій'): (410, 55, 210, 175),
                ('Вікторія', 'Іван'): (110, 55, 10, 175),
                ('Марія', 'Володимир'): (310, 55, 310, 175),
                ('Вікторія', 'Юрій'): (110, 55, 210, 175),
                ('Анна', 'Іван'): (10, 55, 10, 175),
                ('Анна', 'Олег'): (10, 55, 110, 175),
                ('Валерія', 'Юрій'): (210, 55, 210, 175)}
```

```
coord_dict2 = {('Валерія', 'Олексій'): (710, 55, 910, 175),
                ('Анастасія', 'Юрій'): (910, 55, 710, 175),
                ('Вікторія', 'Іван'): (610, 55, 510, 175),
                ('Марія', 'Володимир'): (810, 55, 810, 175),
                ('Вікторія', 'Юрій'): (610, 55, 710, 175),
                ('Анна', 'Іван'): (510, 55, 510, 175),
                ('Анна', 'Олег'): (510, 55, 610, 175),
                ('Валерія', 'Юрій'): (710, 55, 710, 175)}
```

```
coord_dict3 = {('Валерія', 'Олексій'): (205, 305, 405, 425),
                ('Анастасія', 'Юрій'): (405, 305, 205, 425),
                ('Вікторія', 'Іван'): (105, 305, 5, 425),
                ('Марія', 'Володимир'): (305, 305, 305, 425),
                ('Вікторія', 'Юрій'): (105, 305, 205, 425),
                ('Анна', 'Іван'): (5, 305, 5, 425),
                ('Анна', 'Олег'): (5, 305, 105, 425),
                ('Валерія', 'Юрій'): (205, 305, 205, 425)}
```

```
coord_dict4 = {('Валерія', 'Олексій'): (710, 305, 910, 425),
                ('Анастасія', 'Юрій'): (910, 305, 710, 425),
                ('Вікторія', 'Іван'): (610, 305, 510, 425),
                ('Марія', 'Володимир'): (810, 305, 810, 425),
                ('Вікторія', 'Юрій'): (610, 305, 710, 425),
                ('Анна', 'Іван'): (510, 305, 510, 425),
                ('Анна', 'Олег'): (510, 305, 610, 425),
                ('Валерія', 'Юрій'): (710, 305, 710, 425)}
```

```
coord_dict5 = {('Валерія', 'Олексій'): (210, 555, 410, 675),
                ('Анастасія', 'Юрій'): (410, 555, 210, 675),
                ('Вікторія', 'Іван'): (110, 555, 10, 675),
                ('Марія', 'Володимир'): (310, 555, 310, 675),
                ('Вікторія', 'Юрій'): (110, 555, 210, 675),
                ('Анна', 'Іван'): (10, 555, 10, 675),
                ('Анна', 'Олег'): (10, 555, 110, 675),
                ('Валерія', 'Юрій'): (210, 555, 210, 675)}
```

```
coord_dict_gd = {('Марія', 'Володимир'): (705, 55, 705, 175),
```

```

        ('Вікторія', 'Юрій'): (505, 55, 605, 175),
        ('Анна', 'Іван'): (405, 55, 405, 175),
        ('Анна', 'Олег'): (405, 55, 505, 175),
        ('Валерія', 'Юрій'): (605, 55, 605, 175)}

coord_dict_w = {'Валерія', 'Олексій'): (605, 305, 805, 425),
                ('Анастасія', 'Юрій'): (805, 305, 605, 425),
                ('Вікторія', 'Іван'): (505, 305, 405, 425)}

set_u = {'Анастасія', 'Юрій'),
        ('Валерія', 'Олексій'),
        ('Вікторія', 'Іван'),
        ('Анна', 'Олег'),
        ('Вікторія', 'Юрій'),
        ('Валерія', 'Юрій'),
        ('Марія', 'Володимир'),
        ('Анна', 'Іван'),
        ('Катерина', 'Микита')}

womenlist = ["Анна", "Вікторія", "Валерія", "Марія", "Анастасія"]
menlist = ["Іван", "Олег", "Юрій", "Володимир", "Олексій"]

```

main.py

```

import functions
import os
from tkinter import *
from data import coord_dict1, coord_dict3, coord_dict2, coord_dict4, coord_dict5, coord_dict_w, coord_dict_gd, \
    womenlist, menlist, set_u

def main_window():
    root = Tk()
    root.title("Вікно 1")
    root.geometry("500x200")

    Label(root, text='Краджон Максим Романович', font='Arial 14').place(x=110, y=10)
    Label(root, text=f'Група {group}', font='Arial 12').place(x=10, y=160)
    Label(root, text=f'Номер в списку: {number_in_list}', font='Arial 12').place(x=85, y=160)
    Label(root, text=f'Варіант завдання: {variant}', font='Arial 12').place(x=330, y=160)

    Button(root, width=8, text="Вікно 2", font="Arial 10", command=second_window).place(x=125, y=110)
    Button(root, width=8, text="Вікно 3", font="Arial 10", command=third_window).place(x=205, y=110)
    Button(root, width=8, text="Вікно 4", font="Arial 10", command=fourth_window).place(x=285, y=110)

    root.mainloop()

def second_window():
    def set_adder():
        selected_listbox = women_listbox if setnum.get() == 1 else men_listbox
        selected_set = set_a if setnum.get() == 1 else set_b
        print(selected_listbox.get(ANCHOR))
        selected_set.add(selected_listbox.get(ANCHOR))

    def save_set_to_file(set_to_save, file_name):
        with open(file_name, "w") as f:
            f.write("\n".join(set_to_save))

    def read_set_from_file(set_to_update, file_name):

```

```

with open(file_name, "r") as f:
    set_to_update.clear()
    temp = f.read().strip().split("\n")
    set_to_update.update(temp)

    print(temp)
    print(set_to_update)

def clear_set_and_file(set_to_clear, file_name):
    set_to_clear.clear()
    os.remove(file_name)

root2 = Tk()
root2.title("Вікно 2")
root2.geometry("500x350")

setnum = IntVar(root2)
women_listbox = Listbox(root2)
women_listbox.place(x=50, y=10)
women_listbox.insert(END, *womenlist)
men_listbox = Listbox(root2)
men_listbox.place(x=300, y=10)
men_listbox.insert(END, *menlist)

Radiobutton(root2, text="Множина А", variable=setnum, value=1).place(x=60, y=180)
Radiobutton(root2, text="Множина В", variable=setnum, value=2).place(x=320, y=180)
Button(root2, width=8, text="Додати", font="Arial 10", command=set_adder).place(x=200, y=120)
Button(root2, width=15, text="Зберегти А у файл", font="Arial 10",
        command=lambda: save_set_to_file(set_a, "Adata.txt")).place(x=0 + 50, y=240)
Button(root2, width=15, text="Зберегти В у файл", font="Arial 10",
        command=lambda: save_set_to_file(set_b, "Bdata.txt")).place(x=0 + 50, y=270)
Button(root2, width=10, text="Зчитати А", font="Arial 10",
        command=lambda: read_set_from_file(set_a, "Adata.txt")).place(x=140 + 50, y=240)
Button(root2, width=10, text="Зчитати В", font="Arial 10",
        command=lambda: read_set_from_file(set_b, "Bdata.txt")).place(x=140 + 50, y=270)
Button(root2, width=10, text="Очистити А", font="Arial 10",
        command=lambda: clear_set_and_file(set_a, "Adata.txt")).place(x=320, y=240)
Button(root2, width=10, text="Очистити В", font="Arial 10",
        command=lambda: clear_set_and_file(set_b, "Bdata.txt")).place(x=320, y=270)

def third_window():
    def populate_listbox(listbox, some_set, x_position, y_position):
        listbox.place(x=x_position, y=y_position)
        for item in some_set:
            listbox.insert(END, item)

    def create_labels_and_ovals(root, title, names, x_offset, y_offset):
        Label(root, text=title, font='Arial 12').place(x=400 + x_offset, y=y_offset)
        for i, name in enumerate(names):
            y_position = 40 + y_offset if y_offset in [150, 400] else 25 + y_offset
            oval_y = 25 + y_offset if y_offset in [150, 400] else 50 + y_offset
            Label(root, text=name, font='Arial 10').place(x=401 + i * 100 + x_offset, y=y_position)
            canvas.create_oval(401 + i * 100 + x_offset, oval_y, 410 + i * 100 + x_offset, oval_y + 10, fill="black")

    for i in set_r:
        if i in coord_dict_w:
            canvas.create_line(coord_dict_w[i], arrow="last")
    for i in set_s:
        if i in coord_dict_gd:

```

```

        canvas.create_line(coord_dict_gd[i], arrow="last")

root3 = Tk()
root3.title("Вікно 3")
root3.geometry("1000x600")

canvas = Canvas(root3, width=1000, height=500)
canvas.place(x=0, y=0)

functions.granddaughter(set_a, set_b, set_s)
functions.wife(set_a, set_b, set_r)

populate_listbox(Listbox(root3), set_a, 50, 100)
populate_listbox(Listbox(root3), set_b, 200, 100)

create_labels_and_ovals(root3, 'А онука В', womenlist, 0, 0)
create_labels_and_ovals(root3, 'А дружина В', womenlist, 0, 250)
create_labels_and_ovals(root3, '', menlist, 0, 150)
create_labels_and_ovals(root3, '', menlist, 0, 400)

def fourth_window():
    def create_labels_and_ovals(root, title, womenlist, menlist, x, y):
        Label(root, text=title, font='Arial 12').place(x=x, y=y)
        for i, name in enumerate(womenlist):
            Label(root, text=name, font='Arial 10').place(x=x + i * 100, y=y + 20)
            canvas.create_oval(x + 5 + i * 100, y + 45, x + 15 + i * 100, y + 55, fill="black")
        for i, name in enumerate(menlist):
            Label(root, text=name, font='Arial 10').place(x=x + i * 100, y=y + 190)
            canvas.create_oval(x + 5 + i * 100, y + 175, x + 15 + i * 100, y + 185, fill="black")

    root4 = Tk()
    root4.title("Вікно 4")
    root4.geometry("1000x750")

    canvas = Canvas(root4, bg="white", width=1000, height=1000)
    canvas.place(x=0, y=0)

    set_dict = {
        "rs": (set_r.union(set_s), coord_dict1),
        "rs_intersect": (set_r.intersection(set_s), coord_dict3),
        "r_diff_s": (set_r.difference(set_s), coord_dict2),
        "u_diff_r": (set_u.difference(set_r), coord_dict4),
        "s": (set_s, coord_dict5)
    }

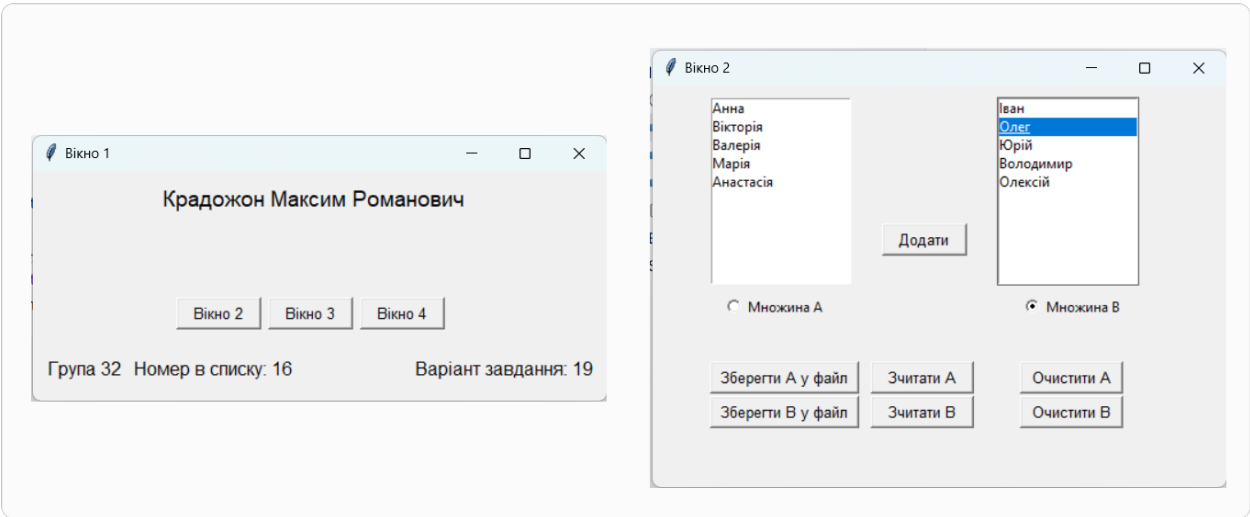
    for key, (s, coord_dict) in set_dict.items():
        for i in s:
            if i in coord_dict:
                if key == "s":
                    canvas.create_line(coord_dict[i], coord_dict[i], arrow="first", arrowshape=(8, 10, 3))
                else:
                    canvas.create_line(coord_dict[i], coord_dict[i], arrow="last", arrowshape=(8, 10, 3))

    create_labels_and_ovals(root4, 'R ∪ S', womenlist, menlist, 0, 0)
    create_labels_and_ovals(root4, 'R ∩ S', womenlist, menlist, 0, 250)
    create_labels_and_ovals(root4, 'R \ S', womenlist, menlist, 500, 0)
    create_labels_and_ovals(root4, 'U \ R', womenlist, menlist, 500, 250)
    create_labels_and_ovals(root4, 'S^1', womenlist, menlist, 0, 500)

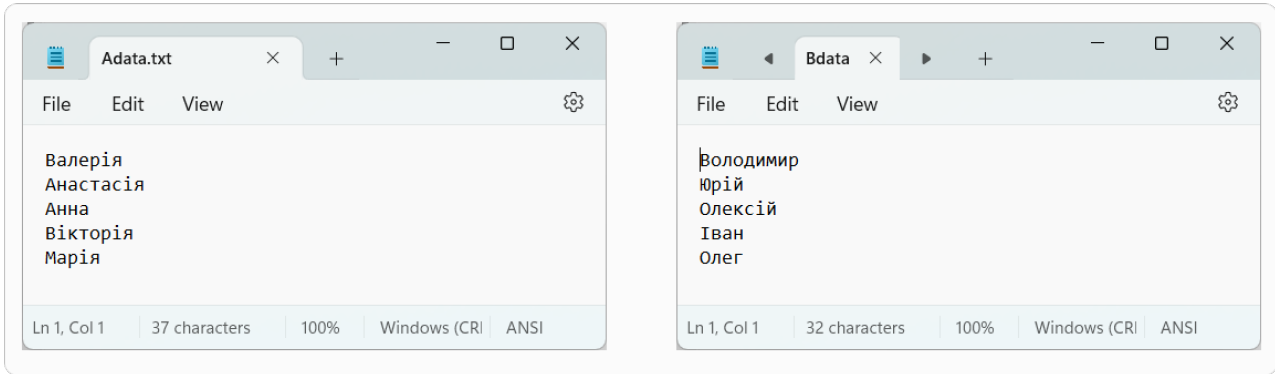
```

```
group = 32
number_in_list = 16
variant = (number_in_list + group % 60) % 30 + 1
set_a, set_b, set_s, set_r = set(), set(), set(), set()
main_window()
```

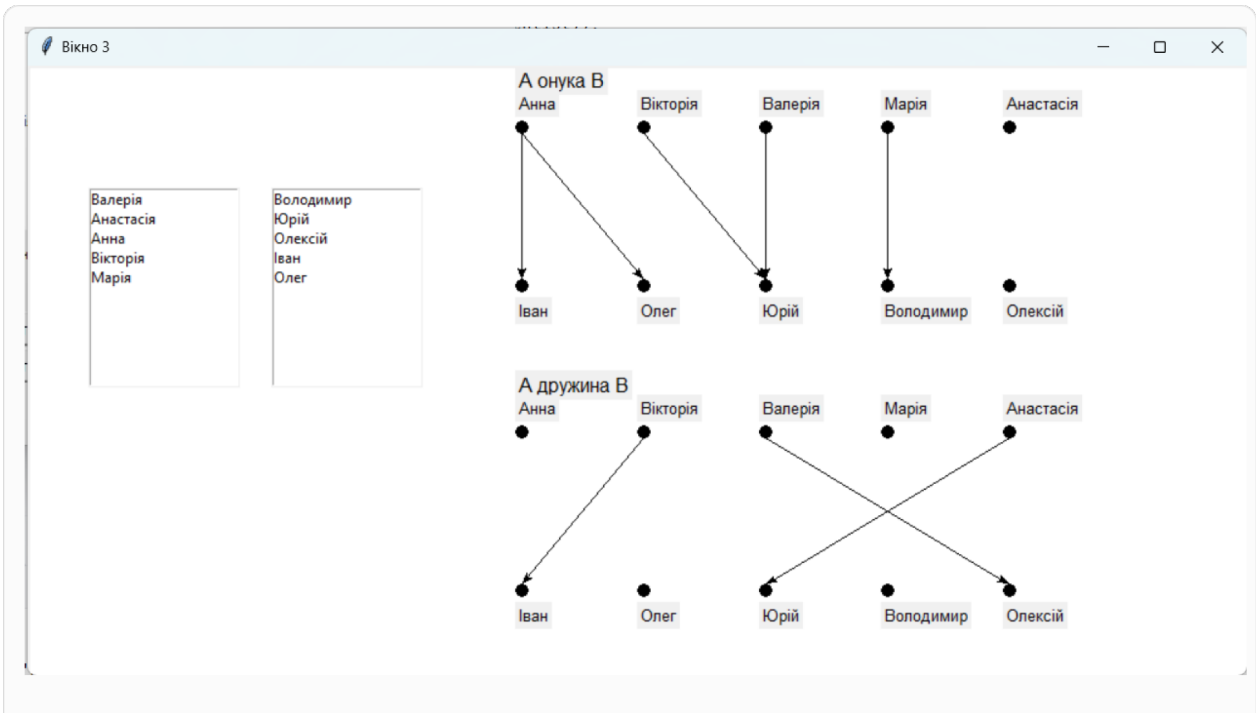
Скриншоти:

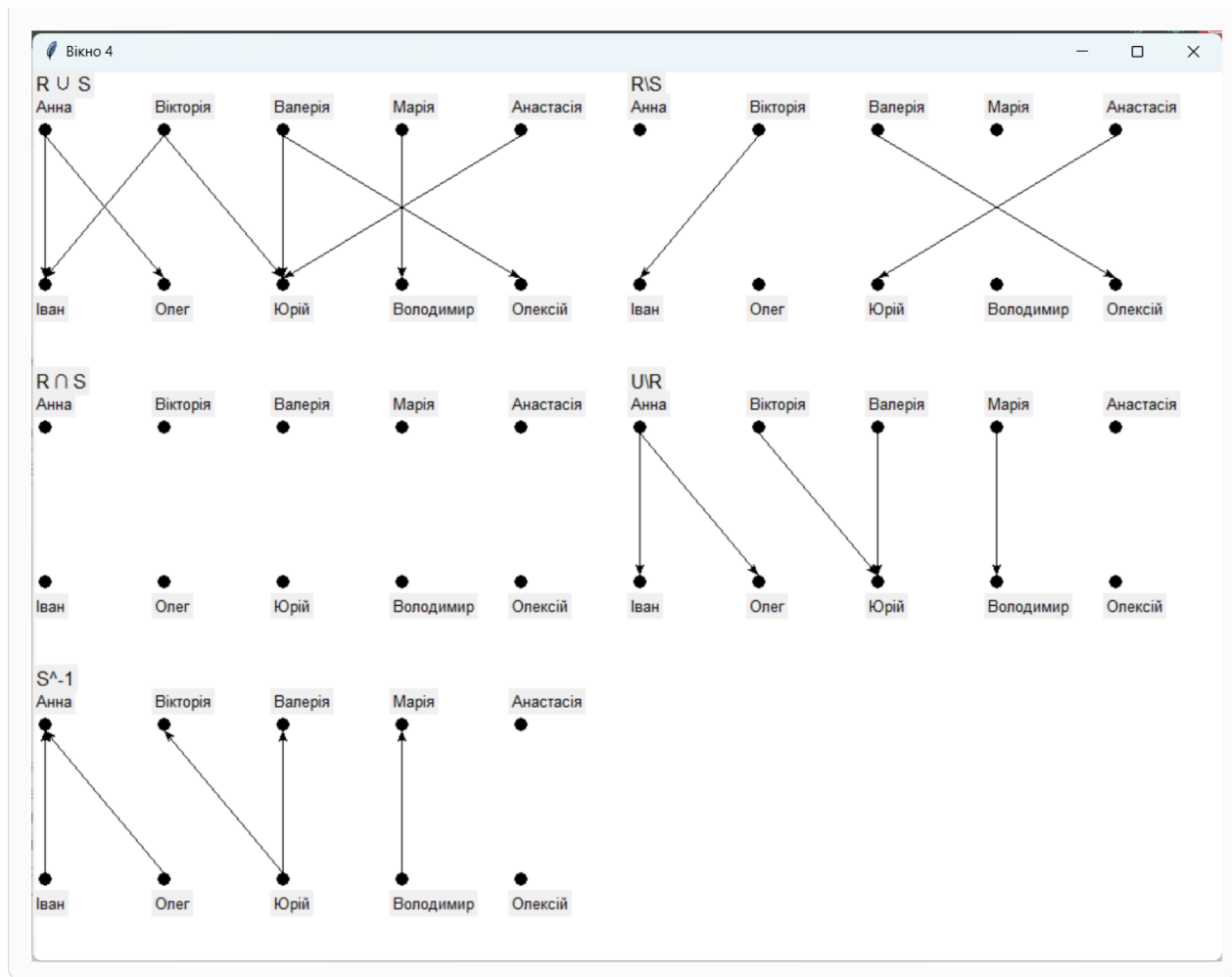
Скриншоти

Section 1

Висновок: Виконавши цю лабораторну роботу, я зміг здобути відповідні навички в бінарних відношеннях та їхні основні властивості, операції над відношеннями. Під час виконання лабораторної роботи проблем не виникало, а складність була в структуруванні коду та приведенні його до більш гарного вигляду.